

PRIMER MORT

SI L'AGAFEN ÉS PELL.

—Obriu-me, per l'amor de Déu!

Silenci. El sagristà sap que a dins hi ha gent, però ningú no l'obre. No contesten. El deixaran morir abans d'oferir-li un cop de mà. N'està segur. Pot sentir la presència d'una bona colla de veïns del poble que l'observen impassibles, protegits per les cortines i persianes, rere les finestres, des dels espells, emparats per la foscor. Fan veure que dormen. Ho prova en una nova porta, a l'altre costat del carrer, davant per davant de l'anterior. Aquí el coneixen bé, li són mig parents i passen per bons cristians: missa diària, donatius a la parròquia, actes de caritat i penitència... L'haurien de socórrer. El coneixen. Qui no coneix el sagristà? Qui pot no conèixer l'home que toca les campanes i enterra els morts? Qui no coincideix sovint amb ell, que té cura de l'església i assisteix el capellà? Qui pot ignorar aquell que, a més, fa d'agutzil? Ell és qui pregona les novetats per les cantonades i la gent del poble el busca per qual-sevol tràmit amb l'Ajuntament... Tothom el coneix.

Colpeja una altra porta amb la mà plana i implora que, per compassió, l'ajudin. El resultat és el mateix de sempre: com si no hi hagués cap ànima a dins de les cases, com si rere el dit d'esclotxa dels porticons mal tancats no hi hagués cap ull atent, observant-lo, com si pidolés auxili en un poble desert.

La mica de blancor de lluna que s'escapa per una clivella oberta entre dos núvols, afegida a la tímida claror dels fanals esporuguits de l'enllumenat públic, amb prou feines li permet avançar sense entrebancar-se, a les palpentés.

L'única remor que sent, entremig de les ombres, és la que fan els seus tres perseguidors. Es mouen amb cura, com els gats, però el silenci de la nit transmet, de tant en tant, el frec d'una camisa a la paret, o la passa decidida d'un cos ferm, o l'alè compassat d'uns pulmons forts, o el petar de dits d'algú que avisa algú altre, o la pàl·lida remor d'una conversa a cau d'orella... De tant en tant, una ombra que es belluga... i no és la seva. Els coneix. Sap qui són, on viuen, quina cara fan, en quina casa van néixer, com es diuen els seus pares i els seus fills, i amb quin malnom se'ls anomena quan no hi són presents... i sap també per què li van al darrere. Per això, perquè ho sap, mentre va cap a una altra porta a la recerca d'un ajut que té el presentiment que no rebrà, es repeteix, en un xiuxiueig quasi inaudible, desesperat, una vegada i una altra: "sóc pell", "sóc pell", "sóc pell".

La nuvolada s'estarrufa i oculta del tot el quart minvant de lluna. Haurà de conformar-se amb els

fanals, que li ofereixen, per bé que somorta i titil·lant, una glopada de llum insuficient per moure's amb fluïdesa. Per sort, es coneix de memòria els carrers del poble on ha viscut tota la vida i pot continuar fugint, com un talp maldestre. Però ensopega aquí i allà: amb un pedrís, amb la xarxa del clavegueram, amb un sot qualsevol... Cada dos per tres s'ha d'aixecar de terra, i, com Jesucrist camí del Calvari, cada vegada s'incorpora amb una nova nafra. Sent que la sang del nas, calenta, li regalima cap al llavi superior; el gust, entre salat i àcid, li omple la boca i li provoca basca; el cap és a punt d'esclatar-li, arrossega una cama encarcerada, té un parell de costelles enfonsades que li punxen cada vegada que fa un moviment i el braç esquerre li penja desmanegat, com a un ninot de roba. No sabia dir, però, quines ferides s'ha fet ara, en caure, i quines són de quan els qui l'empaiten com gossos de presa han anat a buscar-lo a casa i l'han ataconat de valent. Li han plogut mastegots per totes bandes. Ha vist punys, genolls i peus que li queien al damunt una vegada i una altra. Un dels qui l'han atonyinat duia un segell a l'anular de la mà dreta i, cada cop que li descarregava el puny sobre la cara, se li enduia un bocí de pell. S'ha sentit cruixir alguns ossos i ha perdut, per un instant, el món de vista. Ha aprofitat, però, un moment que aquells homes brutals badaven per fugir com un esperitat... S'ha abocat a la primera porta que ha trobat i ha començat a demanar ajuda entre els veïns.

Arriba a una nova entrada. És el portal d'una casa gran. Engrapa el picaporta —una argolla de ferro que penja de la boca d'un lleó— i comença a trucar i a suplicar que el protegeixin, que l'obrin i que, per bondat i per l'amor de Déu Nostre Senyor, donin refugi al pobre sagristà si no el volen veure morir. Res. Tampoc no en volen saber res. Tothom se li ha girat d'esquena. Fins i tot aquests, que tants favors li deuen...

Panteixa com un animal ferit, amb el cor desbocat per la por i la fatiga. Al seu davant s'aixeca, esvelta, l'ombra de l'edifici més gran del poble. Es posa la mà a la butxaca i engrapa una clau de mig pam. No li queda cap altre remei: haurà de buscar recer dins de l'església. Després d'un parell més d'ensopegades —té tot el cos tan malmenat i adolorit que necessita mossegar-se el llavi per no gemegar— s'atura davant la portalada d'accés a la casa del Senyor. Es treu la clau, l'agafa per l'anella, introdueix el tub al pany de la petita portella i la fa girar a poc a poc, molt a poc a poc, per no fer soroll. Confia que els perseguidors li hagin perdut el rastre i no s'adonin d'on s'amaga, perquè està segur que no respectaran el lloc, per més sagrat que alguns el considerin. Entra amb precaució, evitant els moviments bruscos, i tanca per dins. A l'interior del temple, la llum tremolosa d'un parell d'espelmes desafia la foscor. La devoció que algunes beates professen al patró de la vila —l'apòstol i màrtir sant Bartomeu, a qui van escorxar viu i tot seguit van tallar el cap— li permet

recuperar, doncs, la possibilitat de distingir la silueta vibrant dels objectes que l'envolten. Es gira i fa el gest de senyar-se, d'esma, de cara a l'altar. Avança un parell de metres i a la fi s'asseu, exhaust, al banc de la darrera fila.

De sobte, quan és a punt de caure abatut, d'adormir-se amb la barbata enganxada al pit, sent que algú empeny inútilment la porta que ha tancat al seu darrere. Són allà mateix, a poques passes. L'ensurt, just ara que s'havia relaxat, li fa lliscar la clau de dins del puny i no pot evitar que caigui a terra. L'estrèpit del metall picant i repicant sobre el marbre ressona per tota la nau, amplificat dins la buidor nocturna, com si rebotés d'una paret a l'altra.

Per força ho han d'haver sentit.

I es clar que ho han sentit! Ara els de fora insisteixen en el seu intent d'obrir la porta. Saben del cert que hi és i empenyen amb força. S'afuen i hi claven trompades amb l'espatlla i cops de peu, batzacs que retronen com si fossin canonades. Són homes de bona soca, forts i nerviüts. Si només hi hagués la portalada, gran i gruixuda, ni tan sols es ressentiria de les investides. Però es tracta d'una portella vella i corcada. Tard o d'hora cedirà.

Espantat, sense esma ni tan sols per deixar anar el reneç que la situació requeriria, el sagristà s'incorpora i, com una bèstia acorralada en un cul de sac, dubta, recelós, sobre cap a on anar. Fa el gest de moure's en diverses direccions, però s'atura un cop i un altre, desesperat. L'església no té cap altra sortida. Al final, potser per una mena d'instint de supervivència que

li impedeix rendir-se, s'entafora en l'obertura que li queda més a prop. Ranqueja, escales amunt, cap al cor de l'església. Quan hi arriba, recupera un bri de força, estintolat a la paret, i continua, en el seu particular calvari, per la graonada de cargol, estreta i empinada, que s'enfila fins al campanar. Només pensa a fugir; a allunyar-se, com sigui, dels homes que, com llops afamegats de carn ensangonada, el persegueixen.

Un cruixit de fusta que s'esberla li fa saber, a mig ascens, que acaben d'esbotzar la portella. Ja són a dins. Sent exclamacions triomfals, esgarips salvatges. El criden pel nom i pel malnom, sorneguers, com caçadors que han posat setge, per fi, a una presa que se'ls resistia.

El sagristà, lluny de rendir-se, continua l'ascens, pesat i dolorós. Quan arriba al capdamunt de l'esprial, empeny una trapa de fusta i, amb penes i treballs, es planta al punt més elevat de la torre, envoltat per les campanes, majestuoses i silents, encastades a les obertures laterals i disposades, a qualsevol hora, a cridar els vius, plànyer els morts i, arribat el cas, desfer les tempestats.

S'atura i para atenció. Fins i tot deixa de respirar. Sent passes que s'enfilen per l'escala de cargol, alhora que un mossec de lluna s'escapa, de nou, entre la nuvolada i projecta un raig de llum sobre la seva cara. "Sóc pell", es repeteix, una vegada més. Potser ja la darrera...

Puja, maldestre, a dalt d'un escambell que troba en un racó. Ho ha fet molts altres cops. S'agafa, a

punt de perdre l'equilibri, de puntetes, a la corda que connecta amb la palanca enganxada al jou de la Sebastiana, la campana més gran. S'hi penja, al límit de les seves forces, per ventar-la, i la campana comença a oscil·lar. El batall de ferro impacta contra la paret del vas de bronze i esquerda el silenci amb estridència. Al cap d'uns segons, aconsegueix que la Sebastiana voltegi sobre el propi eix i que repiqui fent un gran terrabastall, com si avui, en plena nit de finals d'agost, vigília de Sant Ramon, fos Diu-menge de Glòria.